

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 224/21

Luksemburg, 16 grudnia 2021 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawach połączonych C-562/21 PPU
i C-563/21 PPU

Openbaar Ministerie (Sąd ustanowiony ustawą w wydającym nakaz
państwie członkowskim)

Odmowa wykonania europejskiego nakazu aresztowania: rzecznik generalny Rantos uściślił kryteria umożliwiające wykonującemu nakaz organowi sądowemu ocenę ewentualnego ryzyka ingerencji władzy wykonawczej w sprawy osób, których dotyczą nakazy

Wątpliwość co do rzeczywistego wpływu udziału w postępowaniu sędziów nieprawidłowo powołanych nie jest wystarczająca do wykazania, że istnieje rzeczywiste ryzyko naruszenia prawa podstawowego osoby, której dotyczy nakaz, do niezawisłego sądu

W sprawie C-562/21 PPU polski organ sądowy wydał europejski nakaz aresztowania („ENA”) przeciwko X, obywatelowi polskiemu, w celu jego zatrzymania i przekazania do tego sądu do celów wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej prawomocnym wyrokiem z dnia 30 czerwca 2020 r. za wymuszenie i groźbę użycia przemocy.

W sprawie C-563/21 PPU polskie organy sądowe wydały sześć ENA przeciwko Y, obywatelowi polskiemu, w celu jego zatrzymania i przekazania do tych sądów. Dwa ENA zostały wydane w celu wykonania kar pozbawienia wolności, a pozostałe cztery ENA zostały wydane w celu przeprowadzenia postępowania karnego o kilka przestępstw, w tym oszustwo.

Zainteresowani zostali tymczasowo aresztowani w Niderlandach w oczekiwaniu na decyzję o przekazaniu i nie wyrazili na nie zgody.

Rozpoznający te sprawy rechtbank Amsterdam (sąd rejonowy w Amsterdamie, Niderlandy) zwrócił się do Trybunału z pytaniem, czy zgodnie z zasadami wypracowanymi w wyrokach w sprawach *Minister for Justice and Equality*¹ i *Openbaar Ministerie*² powinien on odmówić przekazania osoby, której dotyczy nakaz.

W dzisiejszej opinii rzecznik generalny Athanasios Rantos przypomniał przede wszystkim, że wykonujące nakaz organy sądowe co do zasady mogą odmówić wykonania ENA wyłącznie w oparciu o podstawy enumeratywnie wymienione w decyzji ramowej dotyczącej ENA³ lub, zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Trybunału - „w wyjątkowych okolicznościach”, które ze względu na swoją wagę ograniczają zasady wzajemnego uznawania i wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, na których opiera się współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych.

Następnie rzecznik generalny podkreślił, że w celu wykazania istnienia takich wyjątkowych okoliczności, które obejmują naruszenie niektórych praw podstawowych wyrażonych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej („karta praw podstawowych”), Trybunał wprowadził⁴

¹ Wyrok z dnia 25 lipca 2018 r., *Minister for Justice and Equality* (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa) ([C-216/18 PPU](#)); zob. również komunikat prasowy nr [113/18](#).

² Wyrok z dnia 17 grudnia 2020 r., *Openbaar Ministerie* (Niezależność wydającego nakaz organu sądowego) ([C-354/20 PPU](#) i [C-412/20 PPU](#)); zob. również komunikat prasowy nr [164/20](#).

³ Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmieniona decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24).

⁴ Wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., *Aranyosi i Căldărău* ([C-404/15 PPU](#) i [C-659/15 PPU](#)); zob. również komunikat prasowy nr [36/16](#).

„dwuetapowe badanie”⁵. Rechtbank Amsterdam zauważył, że systemowe lub ogólne nieprawidłowości naruszające prawo podstawowe do sądu ustawionego uprzednio ustawą wynikają zasadniczo z nieprawidłowości w powołaniu członków władzy sądowniczej. Zdaniem rzecznika generalnego na drugim etapie badania w rozpatrywanych obecnie sprawach należy sprawdzić, czy sytuacja osób, których dotyczą nakazy, z uwzględnieniem odpowiednich kryteriów, jest przedmiotem zainteresowania władzy wykonawczej⁶, które wykracza poza konkretne elementy zarzucanych przestępstw i naraża je na ryzyko, że ich sprawa nie zostanie rozpatrzona bezstronnie.

Rzecznik generalny rozważył sytuację, w której istnieją nieprawidłowości lub rzeczywiste ryzyko nieprawidłowości w powołaniu jednego lub kilku sędziów, którzy rozpatrywali lub powinni rozpoznawać sprawę osób, których dotyczą nakazy. Uściślił on w tej kwestii, że wątpliwość po stronie wykonującego nakaz organu sądowego co do rzeczywistego wpływu udziału (rzeczywistego lub prawdopodobnego) sędziów powołanych w sposób nieprawidłowy sama w sobie nie jest wystarczająca do wykazania istnienia rzeczywistego naruszenia prawa podstawowego osoby, której dotyczy nakaz, do niezawisłego sądu, a zatem do uzasadnienia ewentualnej odmowy wykonania ENA przez ten organ. Zdaniem rzecznika generalnego **to na osobie, której dotyczy nakaz, spoczywa z jednej strony obowiązek przedstawienia elementów, z których wynika, że sędziowie zaangażowani lub mogący być zaangażowani w jego sprawę należą do grona sędziów powołanych stosownie do kontrowersyjnych reform lub że wydający nakaz organ sądowy sam jest dotknięty brakiem niezawisłości od władzy wykonawczej, a z drugiej strony powodów, dla których uważa, że taka sytuacja może mieć niekorzystny wpływ na jej sprawę**, biorąc pod uwagę istotne warunki dotyczące jej sytuacji osobistej, charakteru przedmiotowych przestępstw i kontekstu faktycznego, na którym opiera się ENA. Takie elementy będą zazwyczaj wystarczające, aby wykonujący nakaz organ sądowy odmówił przekazania tej osoby, chyba że wydający nakaz organ sądowy sam przedstawi konkretne zapewnienia lub zobowiązania dotyczące traktowania tej osoby po jej przekazaniu, które rozwieją wszelkie wątpliwości co do zagrożeń wskazanych przez tę samą osobę⁷.

W konsekwencji, **w sytuacji gdy wykonujący nakaz organ sądowy, do którego zwrócono się o rozstrzygnięcie w przedmiocie przekazania osoby objętej ENA** wydanym w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub przeprowadzenia postępowania karnego, **disponuje elementami wskazującymi na istnienie rzeczywistego ryzyka naruszenia prawa podstawowego do rzetelnego procesu** zagwarantowanego w karcie praw podstawowych, ze względu na systemowe lub ogólne nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej wydającego nakaz państwa członkowskiego, **organ ten musi ustalić w sposób konkretny i dokładny, czy**

⁵ W pierwszym etapie wykonujący nakaz organ sądowy powinien ocenić rzeczywiste ryzyko naruszenia praw podstawowych w świetle ogólnej sytuacji w wydającym nakaz państwie członkowskim; w drugim etapie organ ten powinien ustalić, w sposób konkretny i dokładny, rzeczywiste ryzyko naruszenia prawa podstawowego osoby, której dotyczy nakaz, w świetle okoliczności danej sprawy.

⁶ Mając na względzie, że w wyrokach dotyczących niezawisłości polskiego systemu sądownictwa Trybunał zasadniczo orzekł, że poprzez kontrowersyjne reformy Polska umożliwiła władzy wykonawczej wywieranie decydującego wpływu na powoływanie sędziów i na ich system dyscyplinarny.

⁷ Ponadto rzecznik generalny przypomniał, że wyrokiem z dnia 7 października (K 3/21) Trybunał Konstytucyjny (Polska) orzekł w istocie, że niektóre podstawowe postanowienia prawa Unii (mianowicie art. 1 akapit pierwszy TUE, art. 2 TUE, art. 4 ust. 3 TUE i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE), w szczególności ustanawiając zasadę pierwszeństwa prawa Unii, naruszają niektóre podstawowe postanowienia polskiej Konstytucji, a w konsekwencji nie wykluczył skorzystania z przysługującej mu kompetencji i bezpośredniej kontroli konstytucyjności wyroków Trybunału Sprawiedliwości, a także stwierdzenia, że nie mają one zastosowania w polskim porządku prawnym. Zdaniem rzecznika generalnego wyrok ten kwestionuje możliwość stosowania niektórych podstawowych postanowień Traktatu UE w tym państwie członkowskim, jak również wiodącą rolę Trybunału Sprawiedliwości polegającą na zapewnieniu poszanowania prawa w wykładni i stosowaniu traktatów, zgodnie z art. 19 ust. 1 TUE, w tym w odniesieniu do budzącej spory kwestii niezawisłości organów sądowych, która jest jedną z podstawowych cech państwa prawnego. Rzecznik generalny jest zdania, że wyrok ten mógłby powodować w szczególności niemożność zaradzenia, poprzez zastosowanie zasad pierwszeństwa i bezpośredniego stosowania prawa Unii, brakowi w ustawodawstwie krajowym skutecznego środka prawnego chroniącego jednostki, w tym osoby, które zostały przekazane, przed ewentualnymi naruszeniami ich prawa do rzetelnego procesu. Konsekwencje tego wyroku mogą zatem odgrywać rolę przy analizie konkretnego ryzyka naruszenia prawa do rzetelnego procesu dla osób, których dotyczą nakazy, po ich przekazaniu, a w szczególności w zakresie, w jakim wyrok ten uniemożliwia zarządzenie brakowi środka prawnego (wyłączenie, odwołanie itp.) pozwalających zakwestionować nieprawidłowe powołanie sędziów uczestniczących w przyszłych dotyczących ich postępowaniach, co powinien sprawdzić rechtbank Amsterdam, gdy osoby te dostarczą elementów w tym zakresie.

uwzględniając osobistą sytuację tej osoby i charakter przestępstwa, za które jest ścigana, oraz kontekst faktyczny, na którym opiera się ENA, a także uwzględniając informacje przedstawione przez to państwo członkowskie, **istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że przekazanie tej osoby temu państwu członkowskiemu narazi ją na takie ryzyko.**

W tym względzie okoliczności, że istnieje rzeczywiste ryzyko, iż po przekazaniu dana osoba będzie sądzona przez sąd, który nie został ustanowiony uprzednio na mocy ustawy, lub że nie jest możliwe ustalenie składu sądów, przed którymi będzie sądzona, jak również brak skutecznego środka prawnego w celu zaskarżenia skuteczności powołania danych sędziów, nie zwalniają rechtbank Amsterdam z obowiązku dokonania oceny konkretnego ryzyka naruszenia prawa tej osoby do rzetelnego procesu.

Do rechtbank Amsterdam należy w szczególności ustalenie, czy po przekazaniu osoby, której dotyczy nakaz, będzie ona narażona na ryzyko, że na jej prawo do rzetelnego procesu może wywrzeć wpływ ingerencja władzy wykonawczej we właściwe sądy, biorąc pod uwagę ewentualny brak jakiegokolwiek skutecznego środka prawnego umożliwiającego zakwestionowanie nieprawidłowego powołania sędziego lub sędziów, którzy zajmowali się lub są właściwi do zajmowania się sprawą tej osoby, a także orzecznictwo konstytucyjne, które – podważając pierwszeństwo prawa Unii – nie pozwala zaradzić temu brakowi.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793.